T087 TKL 5 (34) Luận Kinh Đại Bảo Tích Q2

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 793

LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH

QUYEÅN 2

Baáy giôø, Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Boà-taùt coù boán kho taøng lôùn ñöôïc giaáu kín. Boán kho taøng ñoù laø: 1. Coù khaû naêng nghe saùu phaùp Ba-la-maät. 2. Coù khaû naêng gìn giöõ chö Phaät. 3. Thaäm chí say meâ nôi nuùi röøng. 4. Taâm vaãn khoâng löôøi bieáng. Hoûi: Vì sao chæ noùi nhaát ñònh coù boán phaùp, khoâng nhieàu, khoâng ít? Ñaùp: Vì ngaên ngöøa loãi hay noùi voâ cuøng, cuõng laø vì khoâng coù ngöôøi naøo hoûi. Hôn nöõa, muoán chæ roõ lyù do chöa töøng coù, cho neân noùi coù boán thöù. Suoát ñeâm daøi (sinh töû), kheùo tu taäp phaùp "khoâng", neân ñöôïc Nhaát thieát trí, cuõng nhö tu taäp nhaân khoâng. Ñeå queùt saïch maøn voâ minh ñen toái che môø theá gian, neân noùi phaùp ñeå coù khaû naêng thaân caän, höôùng ñeán taâm Nieát-baøn. Söï vaéng laëng laø raát saâu xa, khoâng do tu taäp, khoâng ñieàu phuïc maø trong saïch, theá gian noùi ñoù laø phaùp maàu nhieäm voâ thöôïng, ngöôøi naøo coù theå thaân caän? Boá thí tieàn cuûa vaø phaùp chæ laøm taâm ganh gheùt, keo kieät maâu thuaãn vôùi nhau. Vì ñaõ tu taäp töø laâu trong A-leâ-da maø theá gian ñeàu öa thích. Vì ñaõ coù ham meâ A-leâ-da neân khi noùi phaùp coù khaû naêng thaân caän. Ñoâi khi vì coøn thaâu nhaän vieäc laøm cuûa taát caû Boà-taùt. Noùi goïn coù boán phaùp, caùc Boà-taùt coù hai thöù haïnh hoã trôï ñaïo Boà- taùt: 1. Haïnh hoã trôï ñaïo baèng trí. 2. Haïnh hoã trôï ñaïo baèng coâng ñöùc. Trong ñaáy, tin töôûng vaøo khoâng, voâ ngaõ vaø khoâng rôøi boû Nieát-baøn v.v... laø haïnh hoã trôï ñaïo baèng trí. Ba caâu tin töôûng vaøo nghieäp baùo v.v... laø hoã trôï thaønh töïu baèng trí vaø ñöùc. Tu taäp roäng saùu phaùp Ba-la-maät,

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 794

goàm thaâu caùc haønh hoã trôï boán thöù haïnh. Trong ñoù khoâng töø boû yù ñònh giaùo hoùa chuùng sinh. Thöïc haønh taøi thí, phaùp thí maø khoâng mong baùo ñaùp, thì goïi laø hoã trôï haïnh boá thí Ba-la-maät. Khoâng rôøi boû yù Nieát-baøn laø hoã trôï haïnh veà giôùi Ba-la-maät. Do taâm höôùng ñeán Nieát-baøn, neân Boà-taùt

thöôøng e sôï theá gian maø luoân ñeà phoøng khuaát phuïc caùc nhaân cuûa phieàn naõo, cuûa phaù giôùi v.v... Ñöôïc phaùp theå, taùnh giöõ giôùi, neân Boà-taùt thaønh töïu voâ ngaõ nhaãn vaø ñieàu phuïc töôùng maø chuùng sinh nöông töïa. Giaû söû khi chuùng sinh coù loãi vaø hoaûng hoát nhöng taâm Boà-taùt thì khoâng bò dao ñoäng, do Boà-taùt tin töôûng ôû nghieäp baùo, vaø yù ñònh khoâng töø boû theá gian, ñoù laø hoã trôï thaønh töïu haïnh tinh taán Ba-la-maät, cuõng laø hoã trôï thaønh töïu quaû cuûa haïnh coâng ñöùc, trí tueä. Tin töôûng vaøo Taùt-baø-nhaõ neân Boà-taùt tuy thaáu toû noãi khoå traàm troïng cuûa theá gian, taâm Boà-taùt vaãn khoâng boû chuùng sinh. Vaø cuõng vì chí khí cuûa tröôïng phu, neân khoâng xa rôøi moïi thoáng khoå cuûa theá gian. Chæ coù soáng ôû theá gian, môùi taêng tröôûng caên thieän, phaùt sinh ñaïi tinh taán, duøng taâm ñaïi bi hoã trôï cho thieàn ñònh Ba-la-maät thaønh töïu. Ñaïi bi laø döïa goác vaøo thieàn ñònh. Tin töôûng vaøo lyù khoâng chính laø hoã trôï cho haïnh trí tueä Ba-la-maät thaønh töïu. Boà-taùt khoâng rôøi boû taâm Boà-ñeà thì goïi ñoù laø giöõ gìn lôøi noùi chaân thaät, khoâng löøa doái. Coù taâm ñaïi bi vaø tin töôûng ôû nghieäp baùo, neân Boà-taùt thöôøng höôùng veà baïn ôû theá gian, laøm moïi vieäc nôi chuùng sinh ôû, nhöng khoâng giuùp vaøo vieäc noùi ñieân ñaûo. Theá neân, do taâm ñaïi bi vaø tin töôûng nghieäp baùo, neân khoâng töø boû vieäc laøm ôû theá gian, khoâng töø boû caùi nhaân cuûa taâm Boà-ñeà. Cho neân duøng lôøi noùi chaéc thaät chæ roõ caùc phaùp nhö vaäy. Boà-taùt noùi lôøi chaân thaät chaéc chaén laø do khoâng rôøi boû taâm Boà-ñeà. Ñaáy chính laø caên cöù vaøo phaùt taâm boá thí, cuûa caûi, giaùo phaùp v.v... maø khoâng hy voïng ñöôïc traû ôn, neân goïi laø giöõ gìn theá maïnh. Taâm boá thí cuûa Boà-taùt laø boá thí caû taøi vaø phaùp, ñeå phaù boû taùnh keo kieät, ganh gheùt. Do vaäy maø thaønh töïu taâm höôùng ñeán Nieát-baøn, ñoù laø giöõ chaéc söï tòch tónh. Boà-taùt coù tòch tónh laø do daäp taét moïi caùi khoâng tòch tónh. Do vaäy, coù khaû naêng thaønh töïu nhaân thieän vaø tin töôûng lyù khoâng, voâ ngaõ v.v... Ñaáy goïi laø duy trì trí tueä. Trí tueä cuûa Boà-taùt laø ñeå ñieàu phuïc, daäp taét moïi phieàn naõo. Ñoái trò noù ñeå ñöôïc Boà-ñeà thanh tònh, caên thieän ñöôïc taêng tröôûng. Cho ñeán chöùng ngoä Boà-ñeà maø vaãn khoâng mong caàu ñöôïc traû ôn. Loøng töø laø ban cho cuûa caûi vaø chaùnh phaùp v.v... laø ñem laïi lôïi ích cho ngöôøi khaùc. Ñaïi bi, ñöôïc goïi laø Ñaïi bi, laø vì ñaïi bi ñöùng haøng ñaàu. Vì tin töôûng

ôû nghieäp baùo, neân khi laøm moïi vieäc lôïi ích cho ñôøi, chæ laøm nhöõng vieäc höõu ích cho chuùng sinh. Nhöõng vieäc laøm ñoù ñeàu thaønh töïu neân taâm sinh vui möøng, ñoù goïi laøthöôøng do taâm höôùng ñeán Nieát-baøn, coù khaû naêng ñieàu phuïc moïi phieàn naõo, maø khoâng coù phieàn naõo neân taâm vui möøng goïi laø hyû. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn saùt moïi haønh ñeàu laø voâ ngaõ, moïi phaùp ñeàu lìa aùi kính v.v... hoaëc nhôù nghó voâ löôïng coâng ñöùc cuûa Nhö Lai neân sinh taâm vui möøng, goïi laø hyû. Sau ñoù, Boà-taùt töï quaùn saùt bieát mình ñaõ coù ñuû khaû naêng xuaát theá. Hoaëc thaáy chuùng sinh ôû theá gian ñeàu bò vuøi saâu trong lôùp buïi phieàn naõo, neân Boà-taùt nghó: Ta coù ñuû khaû naêng nhoå heát caùc voâ minh ñang che môø chuùng sinh trong lôùp buïi theá gian daày ñaëc bao la naày,

giuùp hoï ñaït ñeán caûnh giôùi Nieát-baøn tòch dieät. Ta laøm moïi lôïi ích cöùu vôùt chuùng sinh ñang maéc trong traàn lao naày, thaáy ñöôïc lôïi ích cuûa hoï vaø cuûa ta khoâng taùch rôøi nhau. Hoaëc thaáy chuùng sinh ñöôïc höôûng caùc nieàm vui, taâm caûm thaáy vui möøng, ñaáy cuõng goïi laø hyû. Vì quaùn saùt caùc haønh ñeàu voâ ngaõ, neân deïp boû caùc vieäc ngöôøi thaân, keû thuø v.v... chöùng ngoä chaân nhö bình ñaúng, laøm lôïi ích cho chuùng sinh, töï nhieân töø boû nhöõng vieäc traùi vôùi phaùp. Ñaáy goïi laø phaùp phaàn Boà-ñeà, laø boá thí cuûa caûi vaø phaùp maø khoâng mong baùo ñaùp. Boá thí lôøi noùi khaû aùi vaø loøng yeâu thöông laø khoâng töø boû vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh. Nhöõng lôïi ích khaùc laø giöõ maõi vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh, ñoù laø ñoàng söï cuûa Boà-taùt. Ñoù laø goàm thaâu heát thaûy vieäc laøm trôï ñaïo cuûa Boà-taùt. Moïi vieäc ñoù ñöôïc giaûi thích baèng boán caâu treân. Hoûi: Nay caàn noùi ñeán nghóa khoâng. Vaäy khoâng laø gì? Ñaùp: Laáy trí tueä ñeå kheùo giaûi thích moïi taùnh töôùng cuûa caùc haønh maø khoâng coù ñöôïc, neân goïi laø khoâng. Hoûi: Trí coù khaû naêng dieät caùc haønh chaêng? Ñaùp: Khoâng. Thöïc vaäy, caûnh giôùi thöùc töôùng laø nhö theá, trong chaân thaät thì khoâng hö voïng, nhöng trong lónh vöïc toaøn laø thöùc, thì khoâng coù thaät. Trong lónh vöïc höõu thì trí tueä vaø thöùc phaùt sinh cuøng luùc. Töø khi phaùt ñoäng haïnh tu nhaãn baäc thaáp cho ñeán phaùp taùnh thì laàn löôït coù chia ra tröôùc, sau, treân, döôùi, vöøa. Söï hieåu bieát coù khaû naêng taùc duyeân cuøng vôùi trí voâ laäu, roài trôû laïi dieät trí voâ laäu. Trong chaân thaät thì khoâng, hö voïng maø laø thöùc, lónh vöïc cuûa thöùc khoâng coù thöïc. Trong theá giôùi hieän töôïng thì trí tueä vaø thöùc cuøng phaùt sinh. Töø khi phaùt ñoäng haïnh tu nhaãn baäc thaáp cho ñeán phaùp taùnh thì laàn löôït chia ra tröôùc, giöõa, sau. YÙ thöùc laøm ñieàu kieän cho trí voâ laäu roài quay laïi dieät trí voâ laäu. Töø voâ laäu maø nhaän thöùc thì hoaït ñoäng cuûa thöùc laø gaây caûn trôû, noù khoâng coù khaû naêng duyeân

ñöôïc caûnh chaân thaät. Luøi trôû laïi caûnh giôùi chaân thaät thì thaáy lónh vöïc voâ töôùng, thaáy phaùp giôùi. Vöôït khoûi lónh vöïc phieàn naõo thì töï töôùng khoâng coù caùi thaáy. Lónh vöïc cuûa töï töôùng chæ laø hoaït ñoäng cuûa haønh vaø thöùc. Chæ coù thöùc taïo taùc theá gian. Tu ñaïo laø hình thaønh trí höôùng leân khoâng theå töï duyeân laáy töôùng. Neáu döïa vaøo trí maø laøm nhö theá thì khoâng coøn trí phaân bieät taùnh vaø töôùng. Töï töôùng voán laø voâ thöôøng... Trí tueä khoâng phaûi laø vieäc chaân thaät. Töôùng höõu kyù laø thöùc. Khoâng coù thöùc hôn keùm. Taïi sao khoâng coù khaû naêng naém laáy töï töôùng? Vì trí chaúng phaûi töôùng, trí thì ñoàng vôùi caûnh giôùi töôùng. Caûnh giôùi naày khoâng hö voïng, töï giöõ laáy töôùng. Neáu coù khaû naêng naém laáy töï töôùng, thì cuõng xaû boû töï töôùng ñöôïc. Chæ coù söï ghi nhôù taïo thaønh thöùc. Do vaäy, trí khoâng phaûi laø khaùc vôùi thöùc, xuoâi theo quaû baùo, khoâng traùi ngöôïc, nhö vaäy laø döïa vaøo trí laøm duyeân cho thöùc cuøng phaùt sinh. Nhöng caûnh giôùi töôùng nhö vaäy laøm cho trí cuõng phaûi heä luî nhaän laáy töï töôùng. Voâ thöôïng ñaúng laø nhöõng vieäc khoâng ñuùng, vì chuùng traùi ngöôïc nhau töø ñaàu, neân khoâng coù vieäc töï cuøng

vôùi töôùng traùi nhau. Saéc cuõng voâ thöôøng. Neáu cho saéc thaønh voâ thöôøng, thì trí taát nhieân coù khaû naêng naém giöõ, tuy nhieân khoâng thaønh. Cho neân trí khoâng töï naém laáy nghóa cuûa töôùng. Trí phaûi tuøy thuaän vaøo thöùc, taùnh cuûa noù laø khoâng dieät maát. Caûnh giôùi chaân thaät taïo ra töôùng, thaønh töïu roài xaû boû nghóa töï töôùng. Cho neân trí khoâng coù caûnh giôùi cuûa töï töôùng. Thöùc môùi laø caûnh giôùi töôùng chaân thaät. Hoûi: Vì sao tin töôûng vaøo khoâng, nghieäp baùo maø coù khaû naêng tuøy thuaän? Duøng nghóa naày ñeå coù theå noùi: phaûi luoân tin töôûng vaøo caùc nghieäp baùo sao? Ñaùp: Laáy höõu sinh maø noùi, cho neân khoâng coù tai hoïa. Ñieàu ñoù cuõng coù theå duøng trí phaân bieät, quaùn saùt caùc haønh, chuùng sinh maø khoâng theå hieåu ñöôïc. Trí bieát caùc haønh phaùt sinh, voâ töôùng voâ phaân bieät duyeân, môùi thaáy caùi aùc khoâng coù khaû naêng ñöùng yeân, vaø voâ phaân bieät môùi coù, vaäy thì ai taïo ra caùc haønh vaø ai nhaän quaû? Ñeå chuùng coù theå tuøy thuaän vaøo nhau, töø ñoù sinh thaéc maéc nghi ngôø. Do sinh nghi ngôø, neân khoâng tin nghieäp baùo. Töø yù nghóa naày maø Phaät noùi vôùi Ca- dieáp: Thaø phaùt sinh kieán chaáp cuûa chuùng sinh chöùa ñaày nhö Tu-di, chöù khoâng vì keû ngaõ maïn maø khôûi leân taâm ngaõ maïn, nhö trong luaän ñaõ noùi trong keä sau: “Khoâng” laø tröø kieán chaáp, Laïi chaáp chö Phaät noùi, Neáu ai duyeân nôi khoâng,

Beänh ñoù khoâng theå chöõa. Caùc khoâng baát chaùnh quaùn, Naêng hoaïi khoâng trí saùng, Nhö keû aùc baét raén, Khoâng bieát caùch haønh chuù. ÔÛ ñaây vì hoài höôùng, Nhö Lai noùi keä naøy, Bieát phaùp vaø phaùp keá, Ñoän caên khoù ño löôøng. Boà-taùt ñaõ kheùo leùo bieát ñöôïc nguyeân taéc ñôøi thöôøng vaø yù nghóa toái haäu giaûi thoaùt. Tuy kheùo quaùn saùt phaân bieät caùc haønh (hieän töôïng taâm sinh lyù) bieát roõ söï taäp hôïp cuûa caùc nhaân duyeân. Trí saâu xa ñaõ ñöôïc suy nghieäm laâu daøi veà vaán ñeà ñoù maø bieát ñöôïc söï chaúng dieät cuûa moïi nhaân duyeân neân khoâng ngôø vöïc gì heát. Bieát moïi haønh laø keát quaû töø nhöõng nguyeân nhaân chaúng dieät ñoù, chuùng khoâng thaønh töïu taùnh. Caùc haønh thì khoâng phaân bieät. Chính töø yù nghóa khoâng phaân bieät maø coù ñuû moïi thöù phaân bieät nhö vaäy. Nieäm Phaät laø phöông tieän kheùo leùo nhaát loâi cuoán ñeå taïo ra caùc haønh vaø söï taïo ra ñoù ñaõ thaønh töïu. Nhö tuøy choã maø giaùo hoùa daàn daàn ñöôïc quaû Nhaát thieát trí. Duøng loøng tin Boà-taùt phaùt khôûi söï duõng maõnh, tinh taán, nhaãn nhuïc voâ ngaõ thuø thaéng. Hoûi: Xin noùi roõ veà voâ ngaõ, nhaãn? Ñaùp: Do quaùn saùt caûnh giôùi thöùc töôûng cuûa chuùng sinh, vì coù nguyeân taéc ñôøi soáng naày neân moïi phaùp ñeàu ñoàng nhau, chæ bieát kheùo löïa choïn phaân bieät. Tìm kieám maõi vaãn khoâng coù chuùng sinh vaø nghó nhö vaày: Moïi phaùp coù ôû ñaây nhö troø aûo thuaät khoâng phaân bieät. Khoâng theå töï do thay theá nhau baèng duyeân löïc. Nghieäp phieàn naõo laø nhaân sinh löûa chaùy nhö söï chaùy cuûa ngoïn ñeøn. Moïi hieän töôïng duyeân nôi nhau töø goác neân noái tieáp nhau maõi khoâng ñoaïn tuyeät. Nhöng khi löûa chaùy leân thì ta khoâng bieát töø ñaâu noù ñeán? Vaø khi löûa taét cuõng khoâng ñeå laïi daáu veát vaø noù cuõng khoâng ñeán ñaâu. Heát thaûy tìm caàu ñoù chæ laø taùc duïng

cuûa löûa thoâi. Ñaáy goïi laø voâ ngaõ nhaãn. Hoûi: Voâ ngaõ nhaãn coù theå taïo neân yù thöùc khoâng phaân bieät ñoái vôùi chuùng sinh, Boà-taùt laøm lôïi ích cho chuùng sinh thì taïi sao noùi laø voâ ngaõ nhaãn? Ñaùp: Moïi vieäc maø Boà-taùt laøm cho chuùng sinh, goïi laø voâ ngaõ nhaãn ñoù, thì chæ laø ñem lôïi ích cho hoï. Do voâ ngaõ nhaãn, neân Boà-taùt ñaõ ñieàu phuïc caùc phieàn naõo, quaùn saùt nhöõng hình thöùc tu taäp cuûa chuùng sinh. Do vaäy, Boà-taùt bieát caùc haønh duyeân nhau laø giaû taïm, khoâng roõ raøng. Giaû söû

chuùng sinh coù tai hoïa, hoaëc theá gian trôû laïi gaây raéc roái cho Boà-taùt, thì do ñaõ kheùo bieát chuùng sinh neân Boà-taùt khoâng buoâng boû taâm Boà-ñeà maø duy trì taâm ñoù maõi ñeå thaønh töïu trí tueä vaø taâm töø bi. Khoâng rôøi boû chuùng sinh vaø tu taäp ñuû caùc caên thieän, laø ñeå ñaït ñöôïc Nhaát thieát trí. Khoâng töø boû haønh ñoäng môùi chöùng ñöôïc Boà-ñeà. Hoûi: Tin töôûng vaøo khoâng, voâ ngaõ nhaãn coøn coù nghóa gì khaùc? Ñaùp: Tin töôûng vaøo khoâng vaø voâ ngaõ, coù theå deã phaân bieät quaùn saùt taát caû caùc haønh, chöùng ñöôïc choã caên baûn cuûa phaùp giôùi. Voâ ngaõ nhaãn, laø töø caûnh giôùi töï töôùng ñoù, coù theå deã daøng phaân bieät, quaùn xeùt chuùng sinh, moïi vaät. Do vaäy, chæ thaáy ñöôïc choã caên baûn cuûa phaùp. Tin töôûng vaøo khoâng laø loaïi tröø taùnh kieâu maïn chaáp giöõ phaùp. Coøn voâ ngaõ nhaãn laø loaïi tröø taùnh kieâu maïn cuûa chuùng sinh. Hoûi: Do coù töôùng chuùng sinh neân Boà-taùt phaùt sinh taâm ñaïi bi. Vaäy taïi sao noùi tin phaùp laø voâ ngaõ, chaû leõ töôùng ñaïi bi ñoù cuûa Boà-taùt ñi ngöôïc vôùi phaùp? Ñaùp: Nhôø taâm ñaïi bi naày maø Boà-taùt môùi chöùng bieát moïi phaùp ñeàu voâ ngaõ. Boà-taùt chæ nhôù nghó ñeán theá giôùi chuùng sinh, vì hoï bò voâ minh che môø, chæ coù tu taäp trong phaùp voâ ngaõ môùi lìa mình ra khoûi söï chaáp töôùng chuùng sinh. Do ñaõ chaáp laø sinh ra ngaõ vaø ngaõ sôû. Ñaõ duyeân aùi thì trôû laïi taïo nghieäp höõu laäu, nhö vaäy thì xoay voøng khoâng döùt noåi ñöôøng sinh töû. Vì theá, Boà-taùt nghó theá naày: Ta seõ khuyeân baûo chuùng sinh haõy tin töôûng öa chuoäng caùc phaùp naày. Theá neân, Boà-taùt vôùi taâm ñaïi bi thöông xoùt chuùng sinh caøng saâu naëng. Hoûi: OÂng ñaõ noùi taâm höôùng ñeán Nieát-baøn, nay cuõng caàn phaûi giaûi thích nghóa Nieát-baøn? Ñaùp: Nieát-baøn laø khoâng coøn duyeân vaøo nghieäp quaû phieàn naõo. Vì khoâng duyeân neân doøng chaûy cuûa chuùng sinh ñaõ dieät maát, ñoù laø Nieát-baøn. Khoâng duyeân thì löûa taét, löûa trí tueä chæ coøn hôi aám. Khoâng duyeân neân haït gioáng cuûa thöùc dieät maát. Duø coøn duyeân vaøo vò lai, moïi höõu duø coù naûy maàm nhö haït gioáng nhöng löûa ñaõ taét, maàm höõu laäu khoâng sinh. Daäp taét löûa phieàn naõo laø Nieát-baøn chaân thaät, nhö caây ñaõ bò nhoå taän goác. Nhöng Nieát-baøn thì coù hai thöù: 1. Nieát-baøn höõu dö; 2. Nieát-baøn voâ dö. Höõu dö chæ dieät phieàn naõo. Voâ dö thì khoâng coøn duyeân. Khoâng töø taäp, khoå, dieät, maø goïi laø Nieát-baøn. Vì tôùi Nieát-baøn neân goïi laø ñeán Nieát-baøn, cuõng goïi laø truï Nieát-baøn. Hoûi: Höôùng taâm ñeán Nieát-baøn laø sao? Ñaùp: Thaáy chuùng sinh keït trong hoaïn naïn theá gian nhö theá, neân ta

phaûi laøm theá naøo ñeå daäp taét phieàn naõo cho hoï, ñeå moïi ngöôøi ñeàu ñeán ñöôïc choã tòch dieät, ñoù laø lónh vöïc cuûa cam loä. YÙ höôùng ñeán Nieát-baøn phaùt sinh cuøng thöùc, taäp hôïp phaùp traéng, ñaáy goïi laø yù höôùng ñeán Nieát-baøn. Hoûi: YÙ ñaõ khoâng xaû boû theá gian, thì theá gian naày coù nghóa gì? Ñaùp: Nghieäp phieàn naõo noù giaû taïo, duyeân nhau, thay ñoåi nhau, neân töø voâ thæ ñeán nay luoân noái tieáp nhau khoâng ñöùt ñoaïn ôû theá gian. Vì ñeán moïi theá gian, neân goïi laø ñaït ñeán theá gian. Theá gian tòch dieät, höõu hoïc laø nghóa naày. Duø thaáy moïi khoå hoaïn, nhöng Boà-taùt vaãn phaùt yù veà theá gian, khoâng xaû boû chuùng sinh, chæ tu taäp, phaùt taâm laøm vieäc cho ñôøi. Hoûi: Khi taâm theo ñôøi laøm vieäc cho ñôøi, heã tu taäp phaùp traéng thì ñöôïc phaùp traéng, coøn tu taäp phaùp ñen thì bò ñen. Trong tröôøng hôïp ñoù, yù nghó Boà-taùt höôùng ñeán Nieát-baøn nhö theá naøo? Boà-taùt khoâng phaùt sinh nghieäp gioáng ñôøi chaêng? Ñaùp: Ñem loøng laøm lôïi ích cho ngöôøi khaùc, neân Boà-taùt ñaõ tu taäp laâu daøi caùc haïnh cuûa Boà-taùt. Veà yù höôùng ñeán Nieát-baøn, vì lôïi ích keû khaùc, taâm Boà-taùt coù theå ñi ngöôïc laïi Nieát-baøn. Do bieát roõ theá gian ña soá ñeàu maéc naïn, neân duø ñaõ nhaøm chaùn theá gian, coù yù höôùng veà Nieát-baøn, nhöng Boà-taùt vaãn khoâng theå boû chuùng sinh, do vaäy Boà-taùt caàn laøm vieäc cho ñôøi. Boà-taùt nghó theá naày: Boà-taùt khoâng phaûi töø trong phaùp theå voâ laäu laøm cho phaùp Boà-taùt sinh vaø lôùn leân, nhöng töø theå höõu laäu maø caùc phaùp Phaät ñöôïc sinh ra lôùn leân. Theá neân, Boà-taùt khoâng töø boû phaùp Boà-taùt. Maëc duø thaáy theá gian coù nhieàu hoaïn naïn, nhöng Boà-taùt vaãn nguyeän duyeân vaøo theá gian. Nhö Phaät ñaõ noùi vôùi Ca-dieáp: Caây ñem troàng ôû khoâng trung laøm sao sinh tröôûng? Do vaäy phaûi coù kieát söû laãn taïp nhieãm oâ cuûa theá gian phaùp môùi coù theå laøm cho phaùp Phaät phaùt trieån. Do ñoù, Boà-taùt vì giaùo hoùa chuùng sinh maø laøm boá thí... Hoûi: Caàn giaûi thích theâm vieäc Boà-taùt giaùo hoùa chuùng sinh? Ñaùp: Taâm chuùng sinh bò ñaãm öôùt phieàn naõo. Do vaäy daïy hoï neân nghe phaùp, tö duy vaø tu taäp, laø taïo hôi aám ñaàu tieân cho hoï. Roài gom goùp thaønh caên thieän xuaát theá, khieán hôi aám ñöôïc nung theâm, tuøy theo naêng löïc laøm cho hoï ñöôïc yeân oån trong caên thieän voâ laäu. Theo hoï maø giaùo hoùa roäng khaép, goïi laø Boà-taùt giaùo hoùa. Do kheùo leùo tu taäp taâm töø bi vaø phöông tieän thieän xaûo ñeå giaùo hoùa taâm chuùng sinh, neân Boà-taùt duøng taøi thí vaø phaùp thí ñeå goàm thaâu heát thaûy chuùng sinh. Gom roài thì xeùt xem hoï ham thích caùi gì, tuøy naêng löïc maø giaùo hoùa hoï theo phaùp ba Thöøa.

Hoûi: Noùi boá thí, vaäy boá thí laø gì? Ñaùp: Ban cho cuûa caûi vaø giaùo phaùp cuøng luùc vôùi taâm khoâng tham, giöõ hoaøi vieäc laøm boá thí ñoù maø khoâng mong traû ôn, goïi laø boá thí. Moïi söï giaùo hoùa baèng boá thí ñeàu coù quaû baùo khaùc nhau, nhöng Boà-taùt ñeàu khoâng mong ñeàn ôn. Boà-taùt ñaõ xaû caùi vui thích cuûa vieäc laøm, neân khoâng coøn mong traû ôn. Ñoù laø nghóa cuûa boá thí.

Hoûi: Noùi khoâng xaû boû chuùng sinh maø laøm vieäc boá thí, thì sao khoâng goïi laø mong caàu quaû baùo ñöôïc? Vaäy thì noùi laøm vieäc boá thí, nhöng taâm khoâng mong caàu ñöôïc ñeàn ñaùp laø sao? Ñaùp: Duø khoâng mong caàu ñöôïc quaû baùo, nhöng vaãn laøm vieäc boá thí, giaùo hoùa chuùng sinh, laøm moät caùch töï nhieân coù haïi gì ñaâu. Hoaëc nghó theá naày: Lónh vöïc quaû baùo coù nhieàu ñöôøng ñeán maø quan troïng laø: Phaùt taâm Boà-ñeà, nhôù nghó vaø khoâng boû chuùng sinh. Giaùo hoùa hoï baèng vieäc laøm boá thí, coâng vieäc naày ñem ñeán cho theá gian voâ löôïng quaû baùo. Nhö vaäy sau naày traùi ngöôïc vôùi Nhaát thieát trí sao? Ñeå traùnh vieäc traùi ngöôïc ñoù, cho neân ngay luùc naày phaûi höôùng chuùng sinh thöïc haønh boá thí, Boà-taùt quaùn saùt khuyeân baûo hoï tu taäp coâng ñöùc chaân thaät cuûa Boà- taùt. Theá neân noùi, laøm boá thí, khoâng mong ngöôøi traû ôn, ñoù laø noùi theo nghóa vöøa neâu, chæ roõ Boà-taùt ñaõ thaønh töïu taâm saâu xa vaø taâm ngay thaúng, chöù khoâng vì mong caàu ñieàu mình öa thích maø boá thí v.v... ñeå ñöôïc quaû baùo. Taâm Boà-taùt ôû trong nhaân vaø quaû khoâng heà vöôùng maéc, ñam meâ, khoâng coù söï mong caàu, maø chæ vì lôïi ích cuûa chuùng sinh, mong cho hoï ñeàu chöùng Boà-ñeà Phaät. Khi phaùt theä nguyeän tu taäp caùc caên thieän, Boà-taùt luoân nghó theá naày: Neáu coù phaùp nhö theá, ta seõ tu taäp Nhaát thieát trí roài xaû thí cho taát caû chuùng sinh. Tuy nhieân, caùc phaùp moãi theå ñeàu töï coù, ngöôøi tu caùc haïnh töï thaân hoï seõ ñöôïc quaû baùo. Duø vaäy, ta tu taäp Nhaát thieát trí chæ vì lôïi ích cho moïi ngöôøi. Duøng noù vôùi nghóa phöông tieän. Boà-taùt töø luùc tónh taâm ñeán nay, moïi söï tu haønh ñeàu khieán ñeå phaùt khôûi heát thaûy trí vaø boá thí laø nhaân cuûa caùc phaùp. Coù ñöôïc nhöõng yù nghó duyeân vôùi heát thaûy trí, laø caùc quaû cuûa phaùp. Heát thaûy moïi phaùp ñoù ñeàu laø cuûa Boà-taùt vì lôïi ích cho chuùng sinh, luoân khôûi taâm höôùng ñeán thaønh töïu cuûa lôïi ích. Do nghóa naày maø coâng ñöùc cuûa Boà-taùt khaùc vôùi Thanh vaên, Duyeân giaùc. Ñaáy goïi laø coâng ñöùc chaân thaät cuûa Boà-taùt. Thanh vaên vaø Phaät-bích-chi laøm vieäc boá thí cho theá gian laø ñeå töï chuyeån hoùa mình. Caùc ngoaïi ñaïo thì vì muïc ñích mong caàu quaû baùo töø beân ngoaøi maø laøm haïnh taø. Ñeå ñoái trò vôùi haïnh taø ñoù, neân môùi noùi Boà-taùt an truï trong chaùnh haïnh, chæ roõ boán ñieàu coù ích baèng boán caâu, neân bieát. Boán ñieàu lôïi ích ñoù laø:

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 801

1. Ñöôïc kho taøng choân giaáu lôùn töï taïi. 2. Sieâu vieät hôn ñaïo ma, vì laøm cho khoâng coøn caùc oan gia. 3. Töø boû taâm dua nònh quanh co, ôû choán troáng traûi, nhaøn nhaõ v.v... Moïi thöù thoï duïng khoâng hieàm nghi quôû traùch. 4. Hoã trôï cho voâ löôïng phöôùc ñöùc trang nghieâm, thaønh töïu söï nghieäp hoã trôï voâ bieân coâng ñöùc. Ñeå so saùnh caùc lôïi ích v.v... naày, seõ trình töï giaûi thích. ÔÛ caâu 1: Ñöôïc kho taøng choân giaáu lôùn, nghóa laø hoã trôï thaønh töïu vieäc laøm coâng ñöùc, trí tueä. Trong ñaáy noùi coù theå gaëp chö Phaät, laø hoã trôï thaønh töïu haïnh coâng ñöùc. Ba caâu sau laø hoã trôï vieäc laøm trí tueä, laø döïa vaøo söï taäp hôïp vieäc laøm coâng ñöùc trí tueä. Boán caâu thöù hai vöôït qua ñaïo ma, laøm saïch chöôùng ngaïi, döïa vaøo saïch chöôùng ñoù. Boán caâu thöù ba laø goàm thaâu moïi

phaùp caên thieän, gom goùp taát caû phaùp traéng, döïa vaøo söï gom goùp moïi phaùp traéng. Boán caâu thöù tö, hoã trôï, taäp hôïp vaø thaønh töïu voâ löôïng coâng ñöùc, ñeå laøm ñöôïc moïi lôïi ích cho taát caû chuùng sinh vaø ñöôïc voâ bieân coâng ñöùc, neân bieát. Coù boán thöù khi ñöôïc kho taøng ñieàu phuïc lôùn: Laø thaân caän ngöôøi toát laønh, gioûi nghe chaùnh phaùp, vaéng laëng tö duy, thuaän theo phaùp maø laøm, vaø ñoù cuõng laø phaùp thöù, neân bieát. Coù theå ñöôïc gaëp Phaät, coù theå thaân caän ngöôøi toát, coù theå gioûi nghe saùu phaùp Ba-la-maät, gioûi nghe chaùnh phaùp. Ñem taâm voâ ngaõ thaân caän haàu haï ngöôøi noùi phaùp, taâm phaûi vaéng laëng, tö duy, khoâng phoùng tuùng. Öa ôû choán nuùi röøng, taâm khoâng löôøi bieáng, coù theå thöïc haønh phaùp tuøy thuaän vaø duøng phaùp thöù. Trong ñaáy noùi coù theå ñöôïc gaëp chö Phaät laø cuùng döôøng chö Phaät, hoã trôï thaønh töïu vieäc laøm coâng ñöùc. Ba caâu coøn laïi: Vaên, tö, tu, tueä thanh tònh, laø hoã trôï vieäc laøm trí tueä thaønh töïu. Döïa vaøo theá maïnh cuûa ñôøi ñeå laøm caùc phaùp töông töï. Noùi boán ñieàu naày laø ñöôïc kho taøng ñieàu phuïc lôùn cuûa phaùp, neân bieát. Theá gian coù boán loaïi vieäc: 1. Thaáy söï töôùng vui thì cöôøi ñuøa ñuû caùch. 2. Ham nghe aâm nhaïc höôûng thuù vui kyõ nhaïc. 3. Nghó nhôù caùch tieâu duøng kho tieàn cuûa. 4. Xuùc chaïm, thoï nhaän moïi söï aên uoáng khaùc. Nhö vaäy, thaáy Phaät laø nghe, tö duy, tu taäp v.v... neân bieát.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÂO TÍCH KINH - Quyeån 2 802

Boà-taùt coù boán thöù phaùp vöôït qua khoûi ñaïo ma. Vì bieát döïa vaøo boán thöù ma ñeå noùi phaùp vöôït qua khoûi ñaïo ma, neân bieát. Boán thöù ma: Gaây trôû ngaïi khieán cho keû tu Ñaïi thöøa boû taâm Boà-ñeà; gaây chöôùng ngaïi cho vieäc giaùo hoùa chuùng sinh; ñoái vôùi vieäc chuùng sinh laøm, noù khoâng gaây taâm aùc, ñoái vôùi vieäc khoâng laøm khaùc noù gaây trôû ngaïi; ai hieåu bieát roäng, noù gaây caûn trôû vaø caûn trôû luoân vieäc laøm ñaày ñuû caùc haïnh. Ñoái trò vôùi taát caû chuùng sinh khôûi taâm kieâu maïn, Boà-taùt noùi thöøa baát ñoäng, chæ hoï töï boû nhöõng nhaân khoâng phaûi haïnh cuûa chuùng sinh, töø boû caùc nhaân taø haïnh vaø boû söï thieáu huït chaùnh haïnh. Do ñoù maø vöôït hôn ñaïo ma. Boà-taùt coù boán phaùp goàm thaâu ñöôïc moïi caên thieän, boán phaùp naày döïa vaøo boán caên thieän ñeå goàm thaâu heát thaûy thieän: 1. Nhaát taâm ñòa tu töôùng. 2. Baát nhaát taâm ñòa töôùng. 3. Loaïi töôùng giaùo hoùa chuùng sinh. 4. Töôùng tu khoå haïnh vaø töôùng vaên tö. Boû taâm dua nònh quanh co. ÔÛ choán troáng traûi thanh vaéng, thò hieän töôùng tu haønh caên thieän. Haønh boán nhieáp phaùp, ñoái vôùi moïi chuùng sinh khoâng caàu traû ôn, nghóa laø vì chuùng sinh maø giaùo hoùa laø haïnh phaûi haønh. Chuùng sinh laø ngöôøi caàn giaùo hoùa, ñoù laø haïnh phaûi haønh. Töôùng chuùng sinh laø phaûi giaùo hoùa. Vì taát caû chuùng sinh maø khoâng tieác thaân maïng, vì mong caàu chaùnh phaùp laø raát khoù. Töôùng khoå haïnh laø nghe phaùp khoâng bieát chaùn ñuû, tìm hieåu nghóa khoâng bieát chaùn ñuû. Gom goùp taát caû caên thieän vaø tu haønh tinh taán, ñaáy goïi laø hình töôùng cuûa vaên, tö. Boà-taùt coù boán söï vieäc trang nghieâm voâ löôïng phöôùc ñöùc. Döïa vaøo duïc phaùt khôûi nôi chuùng sinh maø daïy hoï lìa xa tham duïc roài noùi boán lónh vöïc. Ñoù laø: hoaøi nghi, meâ loaïn, do döï v.v... vì ñeà phoøng rôi vaøo ñöôøng aùc. Keû öa

chuoäng Tieåu thöøa vaø keû phaùt sinh taâm nieäm ñoäc aùc, cheâ bai ñoái vôùi phaùp Phaät, trong ñoù, taâm Boà-taùt khoâng mong caàu traû ôn maø vaãn laøm vieäc boá thí, ñoù laø muoán keû nghi ngôø, meâ loaïn, do döï v.v... kia quay veà vôùi chaùnh phaùp. Ñoái vôùi ngöôøi phaù giôùi maø vaãn phaùt taâm ñaïi bi, laø Boà-taùt muoán ñöa hoï ra khoûi con ñöôøng aùc kia. Ca ngôïi, khuyeán khích, giaùo hoùa taát caû chuùng sinh phaùt taâm Boà- ñeà. Khieán ngöôøi coù taâm öa chuoäng Tieåu thöøa quay laïi, ñoái vôùi ngöôøi coù trình ñoä thaáp keùm, daïy hoï tu taäp haïnh nhaãn. Söûa ñoåi taâm keû ñoäc aùc, cheâ bai v.v... phaùp Phaät. Neáu khoâng che chôû chæ daïy cho keû heïp hoøi, yeáu keùm, thì hoï seõ phaùt sinh taâm aùc ñoái vôùi phaùp Phaät. Do coù boán ñieàu sieâu vieät naày maø Boà-taùt vöôït voâ minh phieàn naõo.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 803

Boán ñieàu ñoù laø: Vaâng giöõ giôùi caám, duy trì chaùnh phaùp, phoùng haøo quang toûa saùng qua caùc ñôøi, cho vaät duïng cuûa caûi, vaø caû söï ñoàng yù v.v... Ñaáy laø boán phaùp vöôït qua lónh vöïc voâ minh phieàn naõo. Boà-taùt coù boán ñieàu khoâng chöôùng ngaïi, khieán ñaït ñöôïc ñaày ñuû trí khoâng chöôùng ngaïi: 1. Boá thí phaùp. 2. Giöõ gìn, baûo hoä chaùnh phaùp. 3. Khoâng phaùt sinh taâm nieäm ganh gheùt. 4. Khoâng khinh bæ cheâ bai ngöôøi khaùc. Khoâng phaûi chæ coù vaên töï maø ñöôïc goïi laø Boà-taùt, maø ñoù coøn laø söï thò hieän khaùc nhau cuûa chaùnh haïnh, tính töø luùc môùi phaùt yù cho ñeán laàn löôït noùi phaùp thò hieän nhieàu phöông tieän tu haønh. Döïa vaøo haïnh thuø thaéng, bình ñaúng v.v..., ñoù laø phaùp haønh cuûa Boà-taùt, noù chæ roõ haïnh Boà-taùt laø cao vöôït hôn haïnh cuûa Thanh vaên. Haïnh bình ñaúng laø coi thaân mình vaø keû khaùc nhö nhau. Boà-taùt thò hieän caùc haïnh thieän khoâng phaûi chæ vì taát caû chuùng sinh. Haïnh thieän ñoù ôû trong haïnh Boà-taùt, noù chính laø yù nghóa thieän trong laønh roát cuøng hôn heát. Phöông tieän kheùo leùo laø döïa vaøo Boà-ñeà. Chaùnh haïnh theo phaùp thieän laø Boà-taùt gioûi söû duïng caùc phöông tieän kheùo leùo trong vieäc laøm cuûa mình, trong ñoù haïnh Boà-taùt laø haønh chaùnh phaùp. Do vaäy chaùnh haïnh cuûa Boà-taùt coù naêm thöù cao vöôït hôn haïnh cuûa Thanh vaên vaø Duyeân giaùc. Ñoù laø ñem yeân vui vaø lôïi ích thieát thöïc cho taát caû chuùng sinh, giuùp chuùng sinh ñöôïc an truï Nhaát thieát trí. Kheùo coù theå caân xöùng vôùi coâng ñöùc cuûa mình laø do taâm saâu xa cao vöôït. Do taâm saâu xa cao vöôït, neân Boà-taùt töï thaân thöôøng vì an vui lôïi ích cho taát caû chuùng sinh, khoâng phaûi nhö caùc Thanh vaên, Duyeân giaùc. Boà-taùt coù khaû naêng duøng boán haïnh thuø thaéng nhaèm khuyeân baûo moïi ngöôøi tin töôûng vaø ngoä nhaäp Nhaát thieát trí. Boà-taùt bieát laø phaûi luoân luoân khuyeân baûo chuùng sinh ngoä nhaäp vaøo taát caû trí tueä, khoâng phaûi nhö caùc Thanh vaên, Duyeân giaùc. Kheùo leùo vaø gioûi caân löôøng töông xöùng coâng ñöùc cuûa mình, khoâng laøm hö hoûng trí cuûa ngöôøi khaùc, laø Boà-taùt gioûi bieát nhöõng gì maø mình ñaõ chöùng ñöôïc, ñoàng thôøi cuõng bieát haïnh cuûa Nhò thöøa, chöù Nhò thöøa thì khoâng theå thoâng ñaït ñöôïc coâng ñöùc cuûa Boà-taùt. Taâm khoâng quanh co dua nònh laø Boà-taùt khoâng coù taâm chaáp tröôùc, kieâu ngaïo, vì ñaõ chöùng bieát phaùp voâ ngaõ, neân tu taäp trí tueä. Caâu

thöù hai: Thanh vaên v.v... coù noùi: Ñaây laø lónh vöïc cao vöôït cuûa phöôùc ñieàn naày.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 804

YÙ thöùc ngoä nhaäp saâu xa vaø kieân coá, nghóa laø vì muïc ñích giaùo hoùa vaø ñem laïi lôïi ích cho chuùng sinh, neân Boà-taùt phaùt sinh yù thöùc ngoä nhaäp vöõng chaéc, khoâng phaûi nhö caùc Thanh vaên, Duyeân giaùc v.v... töø boû vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh ñeå nhaäp Nieát-baøn. Trong haïnh cuûa Boà-taùt khi thò hieän coù taùm baèng nhau: 1. Thöông kính baèng nhau. Coù ba thöù khaùc nhau tuøy luùc taâm thöïc hieän: Thöông kính khoâng hö voïng laø chæ roõ khoâng coù taâm mong caàu. Coi keû thuø vaø baø con nhö nhau laø chæ roõ duø coù laøm lôïi ích cho ai hay khoâng thì hai vieäc laøm nhö nhau. Maõi maõi coù khaû naêng laøm thieän tri thöùc cho ñeán khi nhaäp Nieát-baøn laø chæ roõ coù loøng thöông kính baát cöù khi naøo. 2. Thöôøng truø tính lo nghó ñaày ñuû vieäc thöông kính, tröôùc laø hoûi han, ñoù laø chæ roõ vieäc an uûi hoûi han vôùi taâm baèng nhau, ñaët ra thôøi haïn ñeå caùc taâm thaønh thuïc nhö nhau ñöôïc vui möøng vì giaùo hoùa. 3. Ñaõ höùa vôùi ai caùi gì thì troïn khoâng ñeå hoï lo ta khoâng laøm, ñoù laø chæ roõ söï giuùp ñôõ coâng vieäc vôùi taâm nhö nhau. Traùch nhieäm naëng neà ñaõ gaùnh vaùc hay chöa cuõng khoâng bao giôø laøm ñöùt maát haønh ñoäng cuûa taâm töø bi ñoái vôùi heát thaûy chuùng sinh. 4. Khoâng moûi meät laø chæ roõ taâm bi vaø taâm voâ laäu ñeàu nhö nhau chöù khoâng thieân leäch, do höùa nhaän laõnh gaùnh naëng. Vaû laïi taâm khoâng moûi meät laø chæ roõ khoâng bò troùi buoäc maø luùc naøo cuõng an vui nhö nhau, khoâng coù taâm buoàn raàu trong gaùnh naëng mình ñaõ laõnh. 5. Maõi hoïc chaùnh phaùp ñeå tieáng thôm khoâng chaùn laø chæ roõ caùch duøng phöông tieän gioûi nhö nhau, gioûi thoâng vaên nghóa, tuøy söùc maø söû duïng laøm phöông tieän giaùo hoùa. 6. Chæ thaáy loãi mình khoâng thaáy loãi ngöôøi laø do khoâng coù taâm giaän döõ, ñeå ngöôøi khaùc noùi laø chæ roõ nhöõng gì mình ñaõ noùi ñeàu nhö nhau. Neáu ñaõ khoâng thaáy loãi mình maø do taâm giaän noùi ra thì ñoù laø noùi coù nhö nhau. 7. Duøng taâm Boà-ñeà laøm choã döïa cho moïi oai nghi laø chæ roõ moïi phaùt nguyeän ñeàu nhö nhau, ngang baèng vôùi moïi ñieàu thieän. 8. Moïi vieäc laøm nhö nhau ñeàu hoài höôùng veà Ñaïi Boà-ñeà. Nguyeän laøm caên thieän laø haønh giaû muoán thò hieän haïnh boá thí, moät trong saùu Ba-la-maät maø khoâng caàu quaû baùo. Moãi Ba-la-maät nhö theá v.v... ñeàu coù ñoái trò chöôùng vaø hieän roõ thuyeát voâ ngaïi. Caùc Ba-la-maät nhö laø boá thí v.v... goàm caû thaân mieäng coù theå nhaãn, taát caû chuùng sinh khoâng theå laøm, khoâng theå phaù hoûng taâm nhaãn, neân kinh noùi: Khoâng phaù hoûng taâm nhaãn nhuïc cuûa taát caû chuùng sinh. Vì tu taäp taát caû caên thieän, laø chæ roõ söï tu taäp caên thieän cuûa ba Thöøa,

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 805

neân sieâng naêng tu haønh tinh taán. Maëc duø sinh leân coõi Voâ saéc, nhöng vaãn phaùt sinh haïnh thieàn ñònh, laø do ôû trong coõi Saéc coù ñöôïc söï soáng gioûi hay dôû, neân bieát. Boà-taùt sinh trong coõi Saéc khoâng phaûi trong Tam-ma-baït-ñeà laø

vì ñaõ thaønh thuïc thaân mình trong phaùp Phaät, coøn ñeán theá giôùi khaùc ñeå thaân caän chö Phaät, ôû coõi Duïc maø laøm lôïi ích cao vöôït cho chuùng sinh, khoâng caàn phaûi duøng phöông tieän thuoäc lónh vöïc coõi Voâ saéc, maø haïnh tueä naày thuoäc vaøo boán nhieáp phaùp (ôû coõi Duïc). Phöông tieän laø phöông tieän thuoäc veà boán nhieáp phaùp, chæ roõ boán phaùp ñoù laø: 1. Vieäc haønh theo phaùp. 2. Vieäc tu haønh. 3. Vieäc haønh theo taùnh. 4. Vieäc keát quaû cuûa tu haønh. Coù ba hình thöùc cuûa vieäc haønh ñoù: Coù taâm töø bi ñoái vôùi ngöôøi giöõ giôùi hay phaù giôùi. Ñoái vôùi hoï khoâng coù hai taâm, khoâng coù taâm phaân bieät. Truyeàn daïy ôû ñaây laø daïy baûo cho keû giöõ giôùi, hay keû khoâng giöõ giôùi. Heát thaûy söï truyeàn daïy naày laø buoâng boû heát, khoâng phaân bieät ai coù coâng ñöùc hoaëc ai gaây hoïa, hay hy voïng truyeàn daïy ñeå hoï thaân caän thaày daïy (Boà-taùt). Chí taâm nghe phaùp laø heát loøng duõng maõnh ñoùn nhaän caùc lôøi daïy baûo. Thöôøng öa caûnh nuùi röøng laø döïa vaøo caûnh vaéng laëng yeân tónh ñeå ñoái trò caùc duïc voïng tham lam v.v... Ba caâu naày chæ roõ vieäc tu haønh. Ba caâu naøo chæ roõ vieäc cuûa taùnh? Laø taâm khoâng öa dính maéc moïi vieäc theá gian, laø chæ roõ taâm khoâng taùn loaïn. Vì khoâng taùn loaïn, neân khoâng ñaém vaøo Tieåu thöøa. Thöôøng thaáy lôïi ích lôùn trong Ñaïi thöøa. Boû qua taâm Tieåu thöøa, seõ thaønh töïu ñuùng theo taâm Ñaïi thöøa. Traùnh xa baïn aùc, neân thaân caän caùc baïn laønh, ôû nôi vaéng laëng, yeân tónh, vaãn tu taäp duõng maõnh khoâng ngöøng, thaân caän chuùng sinh, thaân caän nhaãn. Giaùo hoùa chuùng sinh khoâng ngöøng trong söï yeân tónh, vaéng laëng, duõng maõnh khoâng ngöøng nghæ cho neân soáng theo phaùp ñaõ noùi nhö laø Xa-ma-tha, Tyø-baùt-xaù-na, noù goàm thaâu moïi tö töôûng khoâng cho taùn loaïn, tuøy söï nhôù nghó, tuøy baïn ñoàng haønh, môùi ñöôïc haønh söï theo phaùp naày. Keát quaû cuûa taùnh coù hai thöù töôùng laø taâm thanh tònh vaø söï giaùo hoùa chuùng sinh.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 806

Taâm tònh laø do trí tueä thanh tònh cuûa theá gian vaø xuaát theá gian, neân bieát. Thaønh töïu boán phaïm haïnh, trang nghieâm dieäu duïng vôùi naêm thaàn thoâng. Döïa vaøo trí tueä thanh tònh cuûa theá gian môùi nhaän ñöôïc coâng ñöùc lôùn. Do hoã trôï gom goùp naêng löïc nöông töïa tu haønh coù keát quaû laøm saïch trí tueä theá gian, neân bieát. Thöôøng nöông töïa trí tueä laø tu taäp trí tueä theá gian, nhöng do bieát ñuû neân töø boû taâm nieäm tham lam maø hoaøn toaøn mong caàu trí tueä xuaát theá gian, ñaáy goïi laø trí tueä xuaát theá gian, neân bieát. Boán caâu noùi veà vieäc giaùo hoùa chuùng sinh laø chæ roõ vieäc ñoái vôùi nhöõng chuùng sinh soáng theo loái taø hay chaùnh haïnh, nhöng yù ñònh vaãn khoâng buoâng boû, vì truï vaøo ñieàu maø ngöôøi ta khoâng theå chòu ñöïng noåi veà raéc roái hoaïn naïn, ñeå töø ñoù vöôït qua, vôùi khaû naêng chòu ñöïng ñöôïc moïi thieät haïi maø khoâng mong caàu quaû baùo. Thöôøng giöõ lôøi noùi chaéc chaén coù nghóa laø lôøi naøo Boà-taùt noùi ra laø chaéc chaén, vaø Boà-taùt luoân kính troïng moïi ngöôøi tröôùc sau, che chôû nhau, chöù khoâng phaûi tröôùc ñaõ noùi roài, sau laïi khoâng thích noùi nöõa. Quyù troïng lôøi noùi chaân thaät laø Boà-taùt luoân kính thöông vaø giöõ gìn lôøi noùi thaät, laøm theo lôøi mình noùi. Taát caû moïi haønh ñoäng ñeàu döïa vaøo oai

nghi maø laøm, chæ laáy taâm Boà-ñeà laøm ñaàu. Döïa vaøo ñoù ñeå chöùng Boà-ñeà. Khoâng öa mong caàu lôïi döôõng, tieáng khen. Soáng vôùi chaùnh haïnh roõ raøng nhö vaäy laø Boà-taùt ñaõ chæ roõ caùc coâng ñöùc thuø thaéng, ñaõ noùi ra caùc thí duï, neân bieát: Naày Ca-dieáp! Nhö ñaát bao la coù theå tieáp nhaän moïi thöù. Trong thí duï ñaàu laø chæ roõ Boà-taùt nöông vaøo chuùng sinh giuùp taêng tröôûng vaø phaùt trieån caùc haït gioáng ñeå coù quaû baùo toát, nhöng vôùi taâm thì khoâng phaân bieät. Khoâng mong caàu söï baùo ñeàn laø vieäc laøm duø toát hay xaáu ñeàu khoâng mong baùo ñaùp. Taâm khoâng bieát ñuû ñoái vôùi vieäc laøm lôïi ích hay khoâng lôïi ích. Duøng thí duï thöù hai, thöù ba vaø thöù tö laø chæ roõ söï phaùt trieån cuûa nghóa nöông töïa, laø giaùo hoùa chuùng sinh, khieán hoï taêng tröôûng ñeán cuøng haït nhaân cuûa caên thieän. Taêng tröôûng laø nhö traêng luùc môùi moïc, vaàng traêng vôùi maøu saéc, hình daùng saùng toû roài caøng luùc caøng toûa saùng khaép nôi. Thí duï thöù naêm laø döïa vaøo vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh, laø chæ roõ Boà-taùt taêng tröôûng, töï thaønh töïu haïnh, hoã trôï ñaïo Boà-ñeà. Thí duï saùu laø nhö sö töû, chuùa cuûa muoân thuù, tuøy yù muoán ñeán baát cöù nôi naøo ñeàu hoaøn toaøn khoâng kinh haõi, maø an oån böôùc ñi.

Thí duï thöù baûy laø chæ roõ vieäc khoâng lo sôï Nieát-baøn hay theá gian maø khoâng baùm víu hai nôi ñoù. Ví nhö kheùo ñieàu phuïc voi chuùa, ñeå noùi roõ khaû naêng chôû ñöôïc moïi ñoà naëng maø khoâng thaáy meät moûi. Thí duï thöù taùm laø chæ roõ duø phaûi gaùnh vaùc vieäc naëng theá gian, nhöng Boà-taùt khoâng khöïng laïi trong moûi meät, khaùc naøo hoa sen moïc trong nöôùc maø nöôùc khoâng theå dính öôùt. Thí duï thöù chín laø chæ roõ Boà-taùt khoâng theå bò phieàn naõo cuûa theá gian vaáy nhieãm, ví nhö coù ngöôøi chaët caây, reã vaãn coøn neân noù soáng maõi. Thí duï thöù möôøi laø chæ roõ Boà-taùt khoâng sôï nhieãm phieàn naõo, nhöng cuõng khoâng chöùng Nieát-baøn, ví nhö taát caû soâng ôû moïi nôi ñeàu ñoå ra bieån caû, khi aáy chæ coù moät vò maën. Thí duï thöù möôøi moät laø duø coù caên thieän vaø phieàn naõo, nhöng vaãn hoài höôùng phaùt nguyeän goàm thaâu heát, laø chæ roõ nhaân Boà-ñeà, nhö nuùi chuùa Tu-di laø nôi nöông töïa cuûa caùc trôøi Ñao-lôïi vaø Töù Thieân vöông v.v... Thí duï thöù möôøi hai laø ñeà phoøng Thanh vaên ñoàng Nieát-baøn. Thanh vaên kia töø boû theä nguyeän cuûa mình vaø caùc caên thieän maø nhaäp Nieát-baøn, trong khi caùc Boà-taùt maëc duø thò hieän Nieát-baøn, nhöng khoâng boû lôøi theä nguyeän cuûa mình, laø chæ roõ Boà-taùt ñöôïc ñaïi töï taïi vôùi moïi caên thieän, ví nhö nhôø vaøo naêng löïc cuûa caùc baày toâi, neân vua lo xong moïi vieäc cuûa quoác gia. Thí duï thöù möôøi ba laø chæ roõ vieäc Ñöùc Thích-ca thaønh ñaïo roài, taïi sao nhaäp Nieát-baøn maø vaãn coù theå laøm lôïi ích cho chuùng sinh, ví nhö trôøi noåi ñaùm maây to aét laø truùt xuoáng traän möa, moïi quaû haït ñeàu taêng tröôûng. Thí duï thöù möôøi boán laø nôi naøo Chuyeån luaân Thaùnh vöông sinh ra thì nôi ñoù coù ñaày ñuû baûy thöù chaâu baùu. Thí duï thöù möôøi laêm laø vì leõ gì Ñöùc Thích-ca khoâng noùi phaùp maõi maõi vaø thò hieän giaùng sinh maø coøn phaûi chôø ñôïi thôøi gian? Thí duï thöù möôøi saùu laø nhö nôi naøo coù ngoïc ma-ni thì nôi ñoù coù voâ löôïng traêm ngaøn vaïn thöù chaâu baùu

nhö vaøng, baïc v.v... Thí duï thöù möôøi baûy laø thò hieän Thanh vaên v.v... ñoàng ñaúng, coøn coù loãi laàm trong Nieát-baøn. Vì Thanh vaên kia v.v... thì khoâng coù söï bình ñaúng, ví nhö caùc trôøi Ñao-lôïi cuøng vaøo vöôøn nhö nhau, moïi vaät duïng ñeàu ñoàng ñaúng. Thí duï thöù möôøi baûy: Chæ roõ v.v... vì khoâng coù naêng löïc, neân Thanh vaên khoâng theå nhaän laõnh noåi phaùp cao vöôït. Ñoái vôùi mình vaø ngöôøi, Boà-taùt ñeàu laøm lôïi ích nhö nhau cho heát thaûy chuùng sinh. Ví nhö naêng löïc cuûa chuù thuaät, thuoác ñoäc, tuy giöõ gìn noïc ñoäc, nhöng noù

khoâng theå haïi ngöôøi ñoù. Moïi phaân raùc trong noäi thaønh kia neáu ñem boùn cho ruoäng mía boà ñaøo thì coù ích laém chöù. Thí duï thöù möôøi taùm vaø thí duï thöù möôøi chín laø chæ roõ caùc Boà-taùt duø chöa ñoaïn tuyeät caùc phieàn naõo, nhöng vieäc thò hieän vaãn cao vöôït hôn Thanh vaên, vì haøng Thanh vaên khoâng coù khaû naêng gaây laàm loãi hay laøm coâng ñöùc lôïi ích lôùn cho chuùng sinh. Caùc thí duï naày, ôû caâu tröôùc ñaõ phaân bieät noùi roõ, caâu sau cuõng seõ laàn löôït noùi roõ, neân bieát. Vieäc ñoù ra sao? Töø luùc môùi phaùt taâm, Boà-taùt chæ bieát giuùp ñôõ laøm cho caên thieän chuùng sinh thaønh töïu, duø tröôùc, giöõa, sau vaãn khoâng mong traû ôn. Ñoái vôùi taát caû vieäc toát hay xaáu, taâm Boà-taùt nhö maët ñaát, nhöng khoâng phaûi laø ñaát, vì moïi ngöôøi nöông nhôø vaøo ñaát maø soáng, nhöng ñaát khoâng heà bieát. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, Boà-taùt bieát mình khôûi loøng thöông kính laø nhaèm phaùt sinh nhaân cuûa caên thieän cho chuùng sinh. Taâm Boà-taùt nhö nöôùc nhöng khoâng phaûi nöôùc. Vieäc tieâu duøng nöôùc coù nhöõng traùi ngöôïc nhau. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, Boà-taùt noùi phaùp chaùn lìa v.v... laø nhaèm laøm caên thieän cuûa chuùng sinh thaønh thuïc. Taâm Boà-taùt nhö löûa nhöng khoâng phaûi löûa. Söï bieán hoùa theá giôùi chö Phaät veà thaønh töïu coù khaùc nhau. Boà-taùt khoâng nhö vaäy, vì muoán giaùo hoùa chuùng sinh thaønh thuïc, neân Boà-taùt chæ roõ giaûi thoaùt, vaän löïc öùng hoùa giuùp vaøo vieäc truyeàn daïy giaùo phaùp. Taâm Boà-taùt nhö gioù nhöng khoâng phaûi gioù. Ngöôøi ta thaáy gioù thì laïi möôïn söùc cuûa noù maø söû duïng. Boà-taùt thì khoâng phaûi vaäy, töï ôû chính mình, Boà-taùt coù khaû naêng laøm lôùn theâm caùc phaùp traéng. Taâm nhö traêng, nhöng khoâng phaûi traêng, do traêng chæ chieáu saùng phaân nöûa thaùng, coøn phaân nöûa thaùng thì khoâng. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, Boà-taùt laáy taâm bình ñaúng vaø trí tueä chieáu saùng moïi phaùp, caû phaùp ñen laãn phaùp traéng. Taâm nhö maët trôøi, nhöng khoâng phaûi maët trôøi. Maët trôøi khi vaän chuyeån coøn phaûi sôï La Haàu che khuaát. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, baát cöù sinh nôi ñaâu, Boà-taùt vaãn khoâng bò söï phieàn naõo che muø maø cöù soáng. Taâm nhö sö töû, nhöng khoâng phaûi sö töû, vì sö töû mang gaùnh naëng thì sinh thoaùi lui. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, Boà-taùt coù khaû naêng chòu ñöïng heát thaûy moïi gaùnh naëng cuûa khoå. Taâm nhö roàng chuùa ñieàu phuïc, nhöng khoâng phaûi nhö roàng chuùa ñöôïc lôïi hay maát lôïi, nhu nhuyeãn ngöõ, khoå vui, phoøng hoä, lôïi ích, thaát baïi, taâm nhieãm. Boà-taùt khoâng phaûi vaäy, ñoái vôùi heát thaûy phaùp theá gian, Boà-taùt khoâng sinh taâm ñaém nhieãm duø coù taêng ích theá naøo.

Taâm Boà-taùt nhö hoa sen, laïi khoâng phaûi nhö hoa sen, vì coïng sen bò caét ñöùt roài thì khoâng theå moïc ra nöõa. Boà-taùt khoâng nhö theá, maëc duø daäp taét caùc phieàn naõo, do naêng löïc caên thieän, nhöng Boà-taùt coù khaû naêng naûy sinh taâm töø ôû coõi theá gian. Nhö caây khoâng bò chaët reã. Laïi nhö goác caây khoâng bò chaët ñöùt, chæ coøn coù khuùc goác ngay thaúng. Boà-taùt khoâng theá, ñoái vôùi caên thieän cuûa mình, Boà-taùt ñeàu hoài höôùng veà Boà-ñeà vaø Ñaïi Nieát-baøn. Taâm nhö loäi vaøo bieån nöôùc, nhöng khoâng phaûi nhö loäi vaøo bieån nöôùc, chæ goïi laø tuøy thuaän (xuoâi) nhö nöôùc bieån. Boà-taùt thì khoâng theá, baèng vaøo söï tu taäp caùc caên thieän, thaønh töïu ñaïi Boà-ñeà vaø Nieát-baøn, Boà- taùt vaãn coù theå daïo chôi. Taâm nhö nuùi chuùa Tu-di, nôi cö truù cuûa caùc trôøi, nhöng khoâng phaûi nuùi chuùa Tu-di laø nôi cö truù, vì caùc trôøi chæ öa ñaém say nieàm khoaùi laïc cuûa mình vôùi taâm nieäm quaù nhieàu phoùng tuùng. Boà-taùt thì khoâng nhö theá, vì duøng naêng löïc phöông tieän trí tueä khoâng cuøng chung, neân coù theå xeùt roõ heát thaûy nhöõng vieäc maø chö Phaät ñaõ laøm. Taâm nhö quoác vöông, lo lieäu xong vieäc noái nghieäp ñaát nöôùc do söï gaéng söùc cuûa ñaïi thaàn, nhöng khoâng phaûi nhö quoác vöông, vì quoác vöông phaûi nhôø coâng ñöùc cuûa caùc quan, chæ vì lôïi ích cho mình, phoøng veä nöôùc mình. Boà-taùt khoâng nhö theá, vì Boà-taùt töø boû, hy sinh haïnh phuùc khoaùi laïc cuûa mình ñeå ñem ñeán cho chuùng sinh söï che chôû thaám nhuaàn lôïi ích. Taâm nhö baàu trôøi noåi maây to, nhöng khoâng phaûi nhö baàu trôøi noåi maây to, vì maây khoâng theå thöôøng xuyeân cho möa maø coøn phaûi do thôøi tieát kheùo ñieàu hoøa thaønh thuïc. Boà-taùt thì khoâng theá, Boà-taùt coù khaû naêng taêng tröôûng vaø phaùt sinh maõi phaùp phaàn Boà-ñeà. Taâm nhö söï xuaát hieän cuûa Chuyeån luaân Thaùnh vöông, nhöng khoâng phaûi nhö xöù sôû ra ñôøi cuûa Chuyeån luaân Thaùnh vöông, vì chæ coù moät vua chöù khoâng theå coù hai baäc ñaïi nhaân cuøng ra ñôøi. Boà-taùt thì khoâng nhö theá, Boà-taùt vôùi taâm giaûi thoaùt, bình ñaúng cuøng phaùt sinh moät luùc. Taâm nhö ngoïc quyù Ma-ni, nhöng khoâng phaûi nhö ngoïc quyù Ma- ni vì vónh vieãn khoâng ra khoûi kho taøng Ca-ly-sa-ba-na v.v... Boà-taùt thì khoâng nhö theá, khi ñaõ nhaäp vaøo giôùi phaùp voâ laäu, thì Boà-taùt ñoàng heát thaûy vieäc laøm, ñoàng nhaän moïi nieàm vui. Taâm nhö caùc vò trôøi ôû cung Ñao-lôïi ñi vaøo vöôøn ñoàng ñaúng, nhöng khoâng phaûi nhö caùc trôøi ôû cung Ñao-lôïi ñi vaøo röøng ñoàng ñaúng, vì hoï chæ coù theå taêng tröôûng caùc nghieäp phieàn naõo maø thoâi, cheát roài vaãn phaûi ñoïa vaøo ñöôøng aùc. Boà-taùt thì khoâng theá, vì ñaõ daäp taét caùc phieàn naõo, Boà-taùt

khoâng theå maéc vaøo choã aùc, cöù an nhieân maø khuaát phuïc caùc phieàn naõo ñoäc. Laïi nöõa, khoâng phaûi nhö ngöôøi caát giöõ chaát ñoäc ñeå söû duïng, khoâng laøm haïi muoân vaät vaø khoâng ích lôïi. Boà-taùt thì khoâng nhö theá, vaãn coù khaû naêng duøng phieàn naõo cuûa mình laøm lôïi ích cho heát thaûy chuùng sinh. Taâm nhö ñoáng phaân phieàn naõo nhô baån ôû trong thaønh to kia. Boà-taùt cuõng

theá, nhö theá gian hay khen ngôïi caùc coâng ñöùc v.v... naøo laø toát ñeïp hôn coâng ñöùc kia, neân goïi laø coâng ñöùc khoâng gì so saùnh baèng, chính töø nghóa ñoù, caùc Boà-taùt ñeàu ñöôïc goïi laø coâng ñöùc khoâng coù gì saùnh kòp, neân bieát. Do coù söï khaùc nhau trong chaùnh haïnh. Ñaõ noùi veà caùc coâng ñöùc cao vöôït, nhöng chöa noùi ñeán theå taùnh töôùng cuûa chaùnh haïnh. Noù ñöôïc chæ roõ baèng nghóa trung ñaïo. Döùt boû ngay hai beân laø nghóa trung ñaïo. Hai beân laø gì? 1. Heát thaûy ngaõ kieán laø beân cuûa ngoaïi ñaïo. Hoï chaáp ngang ngöôïc aám, giôùi, nhaäp, ñoù töùc laø thöôøng kieán, coøn veà sau noùi chung chaáp thöôøng coøn laø moät beân, chaáp coù ngaõ laø moät beân. 2. Beân Thanh vaên, Duyeân giaùc, ôû trong caùc aám, laïi chaáp voâ thöôøng, voâ ngaõ. Coøn sau naày toång quaùt maø noùi, thì voâ thöôøng laø hai beân, voâ ngaõ laø hai beân. Ñöùng giöõa hai beân aáy goïi laø trí khoâng phaân bieät. Trí ñoù khoâng phaân bieät nghóa, goïi laø voâ saéc, do khoâng theå dieãn nghóa, neân goïi laø khoâng theå troâng thaáy; noù khoâng ôû trong hoaït ñoäng cuûa thöùc, goïi laø khoâng hoaït ñoäng, noù khoâng coù chuû theå vaø ñoái töôïng chaáp. Ñoù laø voâ töôùng, boû chuû theå chaáp thì chæ laø yù thöùc ghi nhaän laø voâ kyù. Khoâng truï ôû theá gian vaø Nieát-baøn, neân goïi laø voâ tröôùc, neân bieát. Do ngoaïi ñaïo chaáp ngang ngöôïc coù ngaõ, neân noùi phaùp ñoái trò laø khoâng thaáy coù ta, ngöôøi, chuùng sinh, söï soáng laâu cuûa chuùng sinh, söï nuoâi naáng, giaùo duïc, con trai, Boå-ñaëc-giaø-la vaø khoâng thaáy Ma-na-baø. Nhöõng gì ñaõ noùi, neân bieát. Thanh vaên, Duyeân giaùc laàm chaáp aám laø voâ thöôøng, neân laáy voâ ngaõ ñeå ñoái trò vaø baûo cho hoï quaùn saéc laø chaúng phaûi thöôøng, cuõng chaúng phaûi voâ thöôøng, quaùn saùt thoï, töôûng, haønh, thöùc chaúng phaûi thöôøng, cuõng chaúng phaûi voâ thöôøng, cho ñeán ngaõ laø moät beân, voâ ngaõ laø hai beân. Ñöùng giöõa hai beân thaáy heát thaûy laø khoâng saéc, khoâng haønh, khoâng maïng, khoâng trí, khoâng giaùc ngoä, khoâng vöôùng maéc. Naày Ca-dieáp! Ñoù goïi laø trung ñaïo chaùnh quaùn, laø söï chaân thaät cuûa moïi phaùp. Noùi chaáp voâ thöôøng, chaáp voâ ngaõ laø nhaân. Khoâng phaù boû hai caùi chaáp ñoù thì seõ thaáy ñoái töôïng chaáp laø voâ soá, vaø chuû theå chaáp phaân bieät cuõng voâ soá. Naày Ca-dieáp! Neáu chaáp taâm coù thaät thì ñoù laø moät beân, neáu chaáp taâm khoâng thaät thì ñoù laø hai beân.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 2 811

Hoï cho taâm chaân thaät laø thuaän theo phaân bieät, chaáp voâ thöôøng, voâ ngaõ, hoaëc phaân bieät laø thöôøng, laø ngaõ v.v... Neáu khoâng coù taâm sôû, hoaït ñoäng cuûa nghieäp laø choã döïa. Khoâng coù taâm sôû laø vì chæ coù hoaït ñoäng taïo nghieäp. Khoâng coù yù nghóa laø nhöõng gì ñaõ noùi khoâng coù suy löôøng tröôùc. Khoâng coù thöùc laø quaû baùo. Phaùp thieän, baát thieän laø tuøy thuaän ngu si hay chaúng phaûi ngu si. Ngu si laø keát quaû khoâng ñaùng meán, phaûi ñoái trò noù. Noùi coù toäi, khoâng coù toäi, laø khoâng coù caùc ñieàu aùc ôû theá gian vaø xuaát theá gian. Höõu laäu, voâ laäu. Voâ laäu thì khoâng theå nhaän laáy taâm höõu laäu laø taâm höõu laäu. Coøn höõu laäu thì laøm baïn vôùi phaùp ñen, laø phaùp oâ nhieãm ñaõ noùi. Baïn phaùp traéng laø phaùp trong saïch v.v... trong ñoù hoaëc taâm coù thaät, hoaëc taâm khoâng coù thaät, ñoù laø hai beân coù choã tuøy thuaän trong

caùc phaùp. Coù thieän, baát thieän, cho ñeán coù nhô baån, khoâng nhô baån, heát thaûy söï dính keït hai beân ñeàu khoâng naém baét ñöôïc, khoâng theå noùi, khoâng theå xeùt nghieäm, phaân tích roõ. Ñaáy goïi laø trung ñaïo chaùnh quaùn, laø söï chaân thaät cuûa moïi phaùp. Khoâng naém baét ñöôïc laø do söï coá chaáp kia. Khoâng theå noùi laø, chæ vì noùi söï coá chaáp ñoù (khoâng theå noùi). Töï theå khoâng theå noùi ñuùng ñaén khi ngöôøi khaùc hoûi ñeán. Coøn coù nhöõng nghóa khaùc. Toát khoâng toát thì ñaây voán laø giaûi thích caâu treân khaùc vôùi caâu treân nöõa, ñuùng ñaén. Neân bieát, ñeå ñoái trò vôùi ngoaïi ñaïo, Thanh vaên v.v... neân noùi veà nghóa trung ñaïo, roài môùi noùi ñeán phaùp ñoái trò. Noùi Boà-taùt ñoái trò chaáp moät beân aáy, vì trong ñaáy coù ngoaïi ñaïo chaáp ngaõ traùi ngöôïc. Noù ñöôïc phaùt sinh töø ñaâu? Coù thuyeát noùi: Nhö ngöôøi muø teù xuoáng ñaát. Caùc Thanh vaên, Duyeân giaùc v.v... tu haønh chaáp nhaân voâ ngaõ laø do hoï chæ hieåu bieát hoaït ñoäng cuûa taâm lyù. Hoï phaùt sinh caùi hieåu bieát veà hoaït ñoäng taâm lyù laø voâ thöôøng, voâ ngaõ. Vaø voán chaáp phaùp voâ ngaõ, neân döïa vaøo nhöõng hoaït ñoäng töø voâ thöôøng voâ ngaõ maø sinh. Boà-taùt nhaän thaáy tu haønh phaùp voâ ngaõ xong, voán hoïc taäp phaùp voâ ngaõ, nhöng qua ñôøi sau chaáp coù beân sai laàm, do hoï döïa vaøo ba thöù chaáp coù sai laàm. Ñoái trò laø chæ roõ töï taùnh cuûa söï chaáp ñoù. Veà coù, khoâng, Phaät noùi vôùi Ca- dieáp: Coù laø chaáp moät beân, khoâng laø chaáp hai beân, cho ñeán khoâng thaân maïng, khoâng hay, khoâng bieát, khoâng vöôùng maéc, ñaáy goïi laø trung ñaïo chaùnh quaùn, laø söï chaân thaät cuûa moïi phaùp. Caùch ñoái trò chöôùng laø voâ

minh thì noùi ñeán minh. Kinh noùi: Naày Ca-dieáp! Ta vì caùc oâng ñaõ noùi veà möôøi hai nhaân duyeân töø voâ minh duyeân haønh, cho ñeán voâ minh dieät xong, thì caùc töôûng hö voïng lo buoàn, khoå naõo v.v... cuõng ñeàu dieät maát. Noùi theâm laø chaáp höõu vi, voâ vi cuõng dieät heát. Caùc caâu haønh vaø dieät haønh, nhö theá laø ñoái trò vôùi caùc thöù chaáp v.v... Ñoù goïi laø töø boû tính chaát chaáp maø khoâng coøn voïng töôûng phaân bieät chia hai. Noùi khoâng coù hai töôùng laø tính chaát voán bình ñaúng. Chaúng phaûi minh coù khaû naêng sinh chaáp, chaúng phaûi voâ minh coù khaû naêng dieät, chaúng phaûi haønh coù khaû naêng dieät chaáp, töø caùi khoâng dieät thì môùi khoûi chaáp. Duø coù thaønh töïu phaân bieät taùnh vaø töôùng moïi thöù thì trí kia vaãn coù khaû naêng ñeà phoøng söï cheâ bai chaáp moät beân aáy. Chaúng phaûi minh, chaúng phaûi voâ minh maø dieät ñöôïc vaäy. Khoâng phaûi do khoâng coù khaû naêng laøm cho caùc phaùp thaønh khoâng, khoâng do voâ töôùng neân chæ phaùp taùnh töï khoâng. Caùc phaùp voâ töôùng laø chæ noù töï voâ töôùng. Cho ñeán caùc phaùp töï noù khoâng phaùt sinh, khoâng chaáp laáy, khoâng taùnh. Nhö vaäy laø chæ roõ yù nghóa gì? Do thaáy roõ caùc töôùng laø khoâng neân bieát phaùp nhaân duyeân sinh laø do taùnh phaân bieät voïng töôûng caû, hoaëc coøn vì taùnh thaønh töïu, neân caùc phaùp trôû thaønh khoâng. Taïi sao? Do theå cuûa phaùp laø vaäy. Neáu taùnh laø voïng töôûng phaân bieät, hoaëc neáu laø taùnh thaønh töïu, thì caùc phaùp cuõng khoâng. Nhö vaäy cho ñeán voâ taùnh, thì nhöõng ñieàu ñaõ noùi ñoù laø coù aùnh saùng vaø coù chöôùng ngaïi. Ñieàu ñoù chæ roõ

caùc phaùp ñaõ töø boû taùnh thaønh töïu cuûa voïng töôûng. Noù ñaõ ñeà phoøng ngaên caûn baûo veä söï cheâ bai moät beân. Trong ñaáy coù baûy thöù ñoái trò chöôùng. Noùi aùnh saùng laø khoâng, cho ñeán voâ taùnh. Baûy thöù chöôùng ñoù laø: Ñoái trò vôùi chaáp coù kia, neân noùi laø khoâng. Ñoái trò vôùi nguyeân nhaân cuûa töôùng tham, saân, si, neân noùi laø voâ töôùng. Vaû laïi, chaáp laáy söï nguyeän öôùc trong höõu laäu nhaèm ñoái trò vôùi noù neân noùi laø voâ nguyeän. Laïi nöõa, nhaèm ñoái trò vôùi haønh ñoäng gaây taïo nghieäp höõu laäu ñoù, neân noùi laø khoâng taïo taùc. Do noùi coù nhaân quaû sinh, neân ñoái trò noù maø noùi laø khoâng sinh. Sinh roài taát nhieân khoå vui, vì ñoái trò vôùi quan nieäm ñoù, neân noùi khoâng phaùt sinh. Vì chaáp khoâng, neân naûy sinh taâm nieäm ngaõ maïn, ñeå ñoái trò vôùi taùnh ngaõ maïn ñoù, neân noùi caùc phaùp cuõng voâ taùnh vaäy. Trong ñaáy noùi quan saùt voâ ngaõ laø nhaèm ngaên ngöøa con ngöôøi oâm giöõ laáy töôùng. Ngoaøi ra, cho ñeán khoâng coù hai töôùng laø vì oâm giöõ töôùng cuûa caùc phaùp, neân Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Chaúng phaûi khoâng coù ngöôøi maø goïi laø khoâng. Khoâng laø do töï noù khoâng, laø ngaên ngöøa kieåu chaáp töôùng ngang ngöôïc veà ngöôøi vaø phaùp, maø khoâng phaûi laøm dieät maát söï duyeân

vaøo töôùng cuûa chuùng sinh. Khoâng phaûi daäp taét söï duyeân vaøo töôùng cuûa chuùng sinh maø tu taäp khoâng, nhöng khoâng töï chính noù laø khoâng, laø chæ roõ caàn dieät söï chaáp töôùng ñoái vôùi phaùp. Ñoù laø taùnh voïng chaáp phaân bieät. Khoâng laø khoâng, huoáng chi taát caû phaùp hö voïng? Trong vieäc phaân bieät söï chaáp giöõ laø nhö theá do khoâng töùc chaúng coù gì. Nöông voïng chaáp thì trong taùnh phaân bieät laø khoâng. Chaúng phaûi khoâng coù gì thì trong taùnh thaønh töïu laïi coù. Nhö khoâng nghóa laø heát thaûy caùc phaùp cuõng theá. Do chaáp giöõ caùc phaùp neân chæ roõ phaùp laø voâ ngaõ. Nhöng söï thaønh töïu ñoù laø do ngaøy thaùng. Kinh noùi: Beán bôø tröôùc laø khoâng, beán bôø giöõa khoâng, beán bôø sau cuõng khoâng, heát thaûy thôøi gian ñeàu thò hieän nhö vaäy. Chæ roõ caùi coù töø töï theå cuûa baäc höõu hoïc, voâ hoïc, phaøm phu, caùc oâng phaûi döïa vaøo khoâng, döïa vaøo lieãu nghóa. Ñoái vôùi khoâng, chæ roõ phöông tieän phoøng veä, laø ñöøng döïa vaøo ngöôøi, maø phaûi döïa vaøo lieãu nghóa. Ngaên ngöøa söï nöông döïa ñoù roài, thì goïi laø an truï döïa vaøo lieãu nghóa. Ngöôøi ta phaân bieät tuøy theo nguyeân nhaân laø hai thöù Boå-ñaëc-giaø-la kia. Neáu hieåu khoâng vaø lieàn döïa vaøo khoâng laø noùi yù gì? Khoâng coøn voïng phaân bieät, vì hieåu ñöôïc taùnh khoâng neân döïa vaøo nghóa khoâng. Döïa nhö theá xong, thì vieäc chaáp coù ngöôøi vaø ta tan bieán heát, chuùng bò bieán maát nhanh hôn. Ñeå chæ roõ ngaõ chaáp vaø söï tan maát mau leï cuûa noù, neân sau khi thaønh ñaïo, Ñöùc Thích- ca môùi noùi vôùi Ca-dieáp: Thaø phaùt sinh quan nieäm chaáp ngaõ lôùn nhö nuùi Tu-di, hôn laø chaáp khoâng. Heát thaûy moïi kieán chaáp chæ tan bieán khi hieåu lyù khoâng. Do bieát söï phaân bieät laø khoâng. Ñaõ bieát nghóa chaân thaät cuûa khoâng, thì ngaõ maïn tieâu tan. Vì baùm ngaõ chaáp neân phaùt sinh söï cheâ bai. Kieán chaáp con ngöôøi laø khoù tröø. Thuoác cuûa oâng ñaõ gaây chuyeån ñoäng noäi taïi, nhöng khoâng toaùt ra beân ngoaøi cô theå, ñaáy goïi laø coù beänh. Kinh noùi: Naày

Ca-dieáp! Neáu ngöôøi naøo phaùt sinh chaáp khoâng, thì ta noùi ngöôøi ñoù laø khoâng theå ñoái trò. Do voïng chaáp phaân bieät taùnh neân ngöôøi ta chaáp ngang ngöôïc vaøo nghóa cho heát thaûy moïi vaät laø hoaøn toaøn khoâng coù gì. Thí duï hö khoâng laø phoøng ngöøa söï chuyeån bieán taø chaáp. Ngöôøi naøo mang taâm chaáp khoâng thì hoï ñem yù töôûng khoâng ñoù nhìn moïi phaùp laø khoâng, trong moïi vieäc chaúng coù gì ñeå phaân bieät. Do nhìn sai leäch nhö vaäy neân goïi laø bieán chuyeån chaáp thuû ngang ngöôïc. Phaùp taùnh cuûa caùc saéc v.v... naày töï noù khoâng coù thí duï. Neáu caùc chuùng sinh möu caàu tröø boû "khoâng" laø thí duï cho söï tu haønh. Theå khoâng cuûa phaùp laø huyeãn. Do sôï caùi theå ñoù neân voïng phaân bieät caùc söï. Neáu caùc phaùp saéc v.v... laø khoâng coù, thì söï tu taäp caùc haïnh hoùa ra oan uoång voâ ích. Ñeå ngaên ngöøa tai hoïa

naày, neân Phaät noùi thí duï veà hoïa só. Thaät söï thì khoâng coù quyû, ñoù laø do hoïa só ñaõ töï phaân bieät, tö duy, tính toaùn môø mòt, ngoài treùo gioø treân ñaát veõ ra. Nhö theá, cuõng laø söï vieäc khoâng coù saéc v.v..., maø caùc phaøm phu ngang ngöôïc, töï nhôù nghó, phaân bieät tu haønh, neân theá gian cöù maõi xoay voøng maø tu haønh, khoâng coù trí ñeå coù theå tröø khöû ñöôïc ngu kia. Tu haønh maø khoâng hö voïng, tröôùc ñaây ñaõ giaûi thích söï tu haønh phaân bieät hö voïng. Nay seõ noùi ñeán vieäc phaùt taâm tu khoâng hö voïng. Neáu taâm chæ laø meâ muoäi, thì laøm sao noùi taâm ñoù coù khaû naêng bieát ñöôïc ñeå ñeà phoøng moïi ruûi ro vaø baûo veä taâm ñoù, cho neân tröôùc heát laø ñeà phoøng söï phaân bieät hö voïng, ñöa ñeán chaáp giöõ, cuõng caàn ngaên ngöøa noù phaùt sinh haønh ñoäng. Noùi thí duï veà nhaø aûo thuaät. Soáng vôùi aûo thuaät, laø oâng ta raøng buoäc taâm trí vaø söï nhôù nghó vaøo aûo thuaät. Laøm aûo thuaät laø laøm cho trí suy nghieäm, khoâng nghó ñeán baát cöù vieäc gì khaùc, nhö aên chaúng haïn, trí chaêm chaém vaøo yù ñoù, khoâng nhôù nghó chuyeän gì khaùc sôï laøm phaân taùn, quaùn nhö hö khoâng v.v... töø boån lai caên cô tueä Thaùnh, phaûi quan saùt maø thaáy nhö thaät. Nhöng ñaõ laø khoâng thì laøm sao quaùn saùt khoâng nhö thaät ñeå chöùng ngoä ñöôïc trí xuaát theá gian? Ñeå ngaên ngöøa caâu hoûi khoù khaên naày, neân Phaät duï noùi hai caây coï xaùt vôùi nhau, vì duyeân nôi tö duy vaéng laëng, neân töø choã ñoù coù löûa naûy sinh caên tueä Thaùnh. Trí tueä Thaùnh phaùt sinh roài, thì xaû boû söï thò hieän quaùn saùt vaéng laëng kia, neân bieát. Trí tueä phaùt sinh ñeå ñoái trò vôùi khoâng coù trí tueä. Ñeå ngaên ngöøa caâu hoûi khi trí tueä chöa phaùt sinh, neân Ñöùc Phaät ñöa ra thí duï ngoïn ñeøn saùng, chæ roõ ñoù laø trí khoâng phaân bieät. Luùc trí tueä ñaõ phaùt sinh laø ñoái trò voâ trí. Theá naøo laø voâ thæ phieàn naõo ñoái trò baèng höõu thæ? Ñeå ngaên ngöøa caâu hoûi khoù ñoù, neân ñaõ duï veà söï vöôùng maéc ñeøn saùng beân trong. Thí duï naày laø duï veà nghóa trung ñaïo. Ñoù laø noùi vaø giaûi thích giaûn löôïc. Neáu phaân bieät roäng ra, Boà-taùt truï trong giôùi chaùnh haïnh, coù sai bieät neân bieát. Phaùp maø Boà-taùt haønh, neáu noùi theo lyù thaät ngöõ thì noù thuoäc chaân lyù cuûa theá tuïc vaø thaät ngöõ phaân bieät. Noù bieåu hieän cho söï tieäm giaùo (giaùo lyù thöù lôùp) chöù khoâng nhö nghe aâm thanh roài giöõ laáy. Do hình töôùng nhö theá, neân khoâng döïa vaøo thöøa

Thanh vaên maø vöôït qua Thanh vaên, ñoù laø trung ñaïo. Töøng cuùng döôøng vaø tu taäp caên thieän, nghóa laø tuøy thuaän ñi theo caùc phaùp saâu xa cuûa Ñaïi thöøa vaø tuøy thuaän “khoâng”. Ñoái vôùi trí phaân bieät vaø khoâng phaân bieät ñeàu thuoäc veà lyù cuûa chaân lyù thaät. Chaân lyù theá tuïc vaø chaân lyù thaät ñaõ noùi, chæ noùi töø söï lieãu nghóa cuûa moät phaùp giôùi nghóa ñoù, duøng nghóa xuoâi theo nôi nöông töïa goïi laø tu haønh vaéng laëng. Vì tu haønh vaéng laëng neân goïi laø tuøy thuaän höôùng veà nghóa trung ñaïo.

Phaùp trung ñaïo ñoù môû roäng ra, giaûng noùi veà möôøi ba loaïi cuûa trung ñaïo. Giaûi thích chuùng sinh khoâng laø chuùng sinh voâ ngaõ vaø phaùp khoâng. Phaùp voâ ngaõ naày laø söï phaân bieät ngang ngöôïc, laø chaáp moät beân vaø cheâ bai moät beân. Phaùp chöùng ngoä vaø söï phaùt nguyeän kia ñeàu höôùng veà ñaïi Boà-ñeà. Thöïc haønh nhö theá xong, ñoái vôùi phieàn khoå, taâm khoâng chaùn ñuû vaø caøng tin hôn vaøo hai thöù voâ ngaõ. Voâ ngaõ ôû tröôùc, voâ ngaõ ôû giöõa vaø sau, laø toái taän cho ñeán caùc khoâng. Caùi khoâng ñoù cuõng ñöôïc giaûi thích nhö noùi veà naêng löïc thaàn thoâng vaäy. Giaûi thích veà chuùng sinh khoâng laø sao? Do moät töôùng. Noùi neáu khoâng töï quaùn saùt laø chæ roõ khoâng töï mình hieåu bieát. Trong ñaáy coù söï khoâng phaân bieät. Coù ba thöù vieäc khoâng phaân bieät. Ñoái vôùi chuùng sinh laøm roõ veà naêm aám vaø nhöõng söï vieäc khaùc. Chuyeån bieán saùng suoát trong caùc giôùi, caùc nhaäp v.v... trong söï kieän tieáp nhaän caàn duøng kia, trong, ngoaøi vaø hai trung gian, nhö phaøm phu chaáp ngang ngöôïc.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.